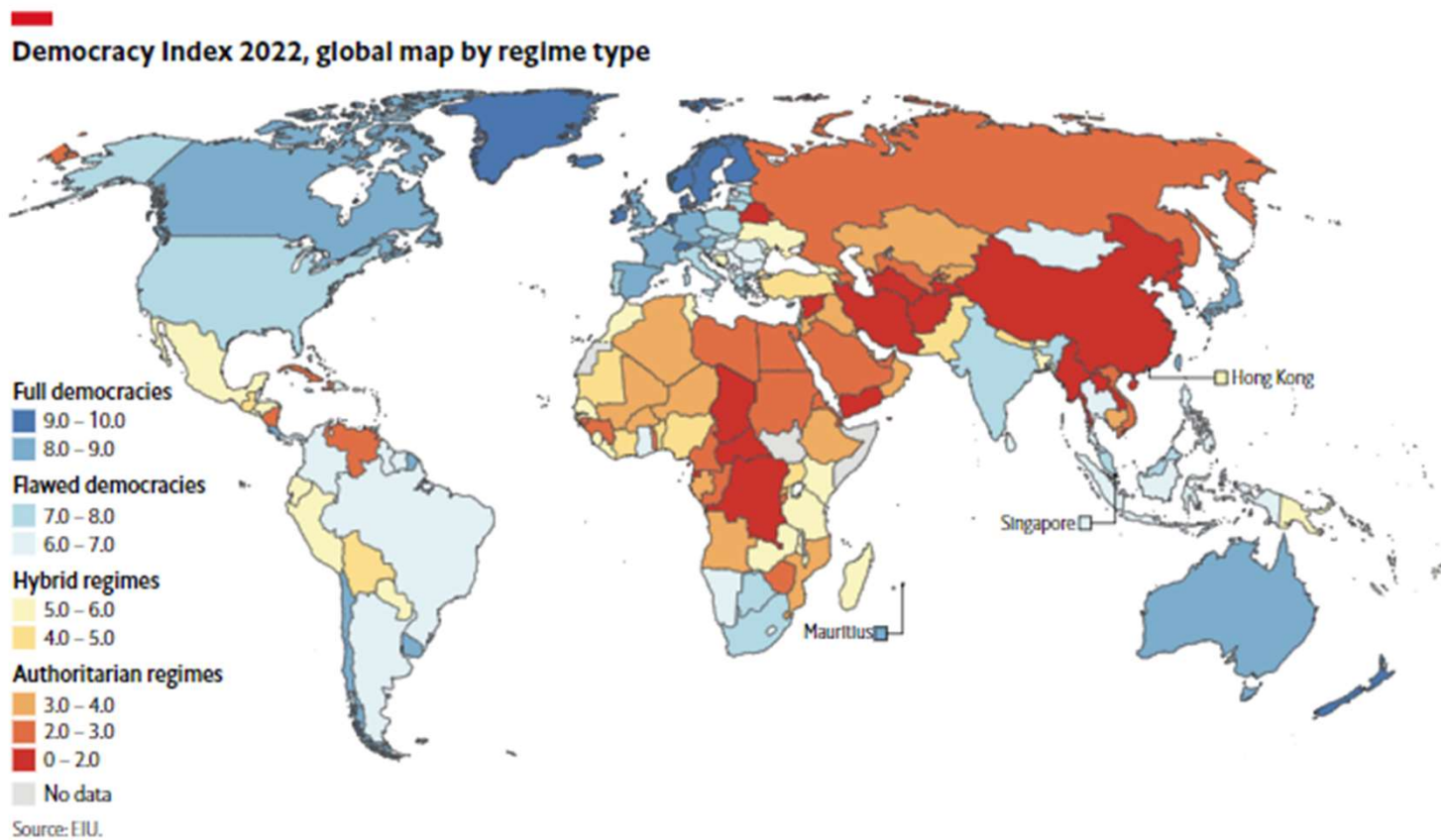

Osallisuus ratkaisee demokratian tulevaisuuden

Veera Heinonen,
Johtaja, Demokratia ja osallisuus, Sitra
@VeeraHeinonen

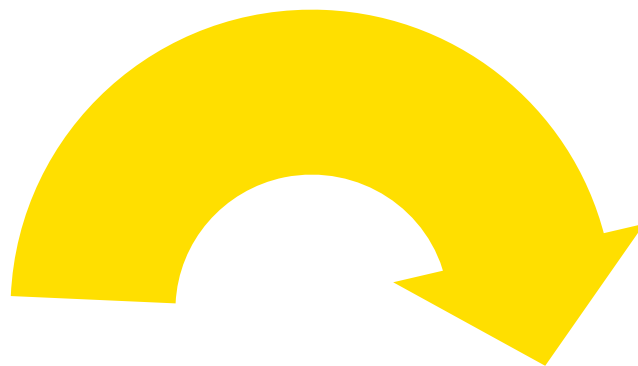

Vuosi 2022 – demokratia puolustuskeinona

Lähde: Economist
intelligence unit.

Päivitetty: 3.2.2022

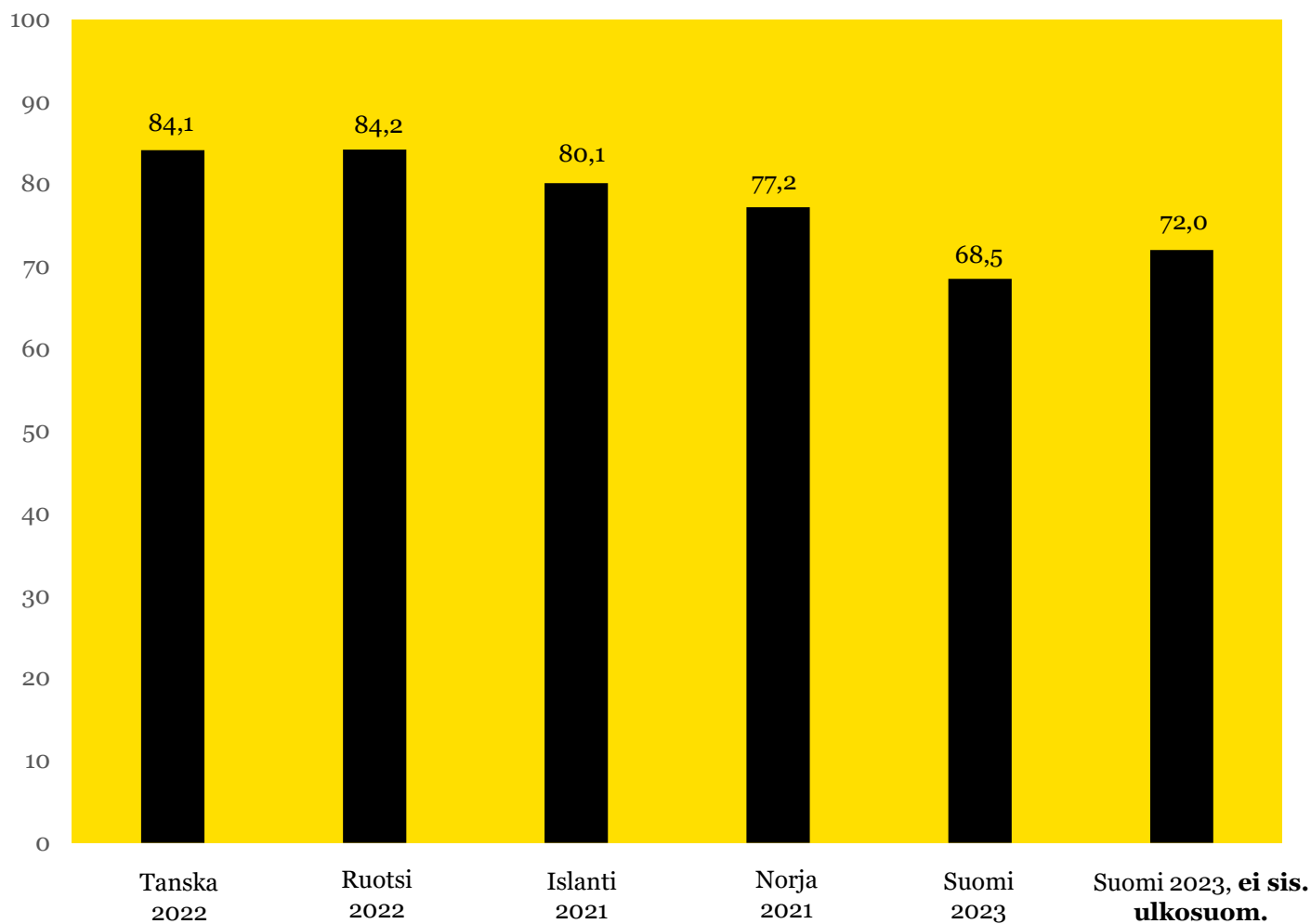
OSALLISTUMISEN PARADOKSI

Luottamus instituutioihin on vahvaa, mutta usko omaan vaikutusmahdollisuuksiin ei.

SITRA

Äänestysaktiivisuus Pohjoismaiden eduskuntavaaleissa (voter turnout %)

Lähteet: Tilastokeskus,
International Institute for Democracy
and Electoral Assistance
(International IDEA),

SITRA

Suomalaiset vaikuttajina

16 %

Puolueisiin
kiinnittymättömät
osallistujat

22 %

Epävarmat
osallistujat

16 %

Arvosidonnaiset
aktiivit

15 %

Päätöksenteosta
syrjäytyneet

16 %

Tyytymättömät
vaikutushaluiset

15 %

Luottavaiset
vaikuttajat

700 000

suomalaista

**haluaa vaikuttaa
enemmän**

heitä koskeviin
päätöksiin.

"Tuollako siitä
terveysaseman
lakkauttamisesta
päätetään?"

Keinoja osallistumisen kasvattamiseen

Demokratiainnovaation määritelmä

“Demokratiainnovaatio on sateenvarjotermi osallistumismenetelmille, **jotka lisäävät kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia hallinnon ja poliittisen päätöksenteon prosesseissa.**” ” (Elstub & Escobar 2019)

5 kategoriaa:

- Kansalaispaneelit ja -kokoukset
- Osallistuva budjetointi
- Kansalaisaloitteet
- Avoimen hallinnon prosessit
- Digitaaliset osallistumismuodot

Euroopassa on puntaroivan *demokratian aalto* osallistumisen paikkaamiseksi.

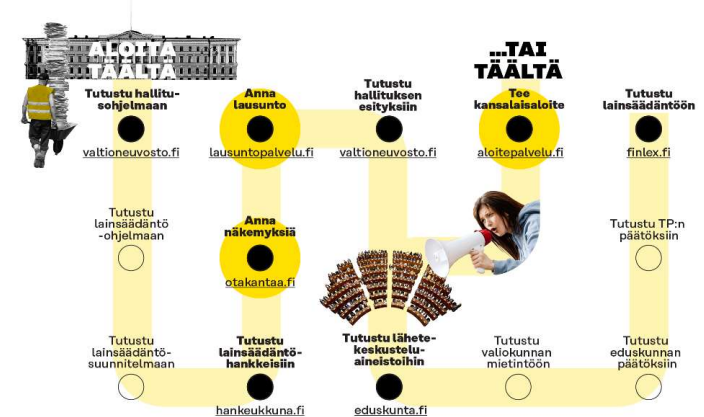

Lisätään lainsäädännön valmistelun ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja seurattavuutta uuden demokratiapalvelun avulla

Tuetaan demokratian toimivuutta kokoamalla julkishallinnon tarjoamat kansalaisten osallistumis- ja seurantamahdollisuuksia tarjoavat erilliset palvelut yhdeksi helppokäyttöiseksi **vuorovaikutteiseksi** demokratiapalveluksi.

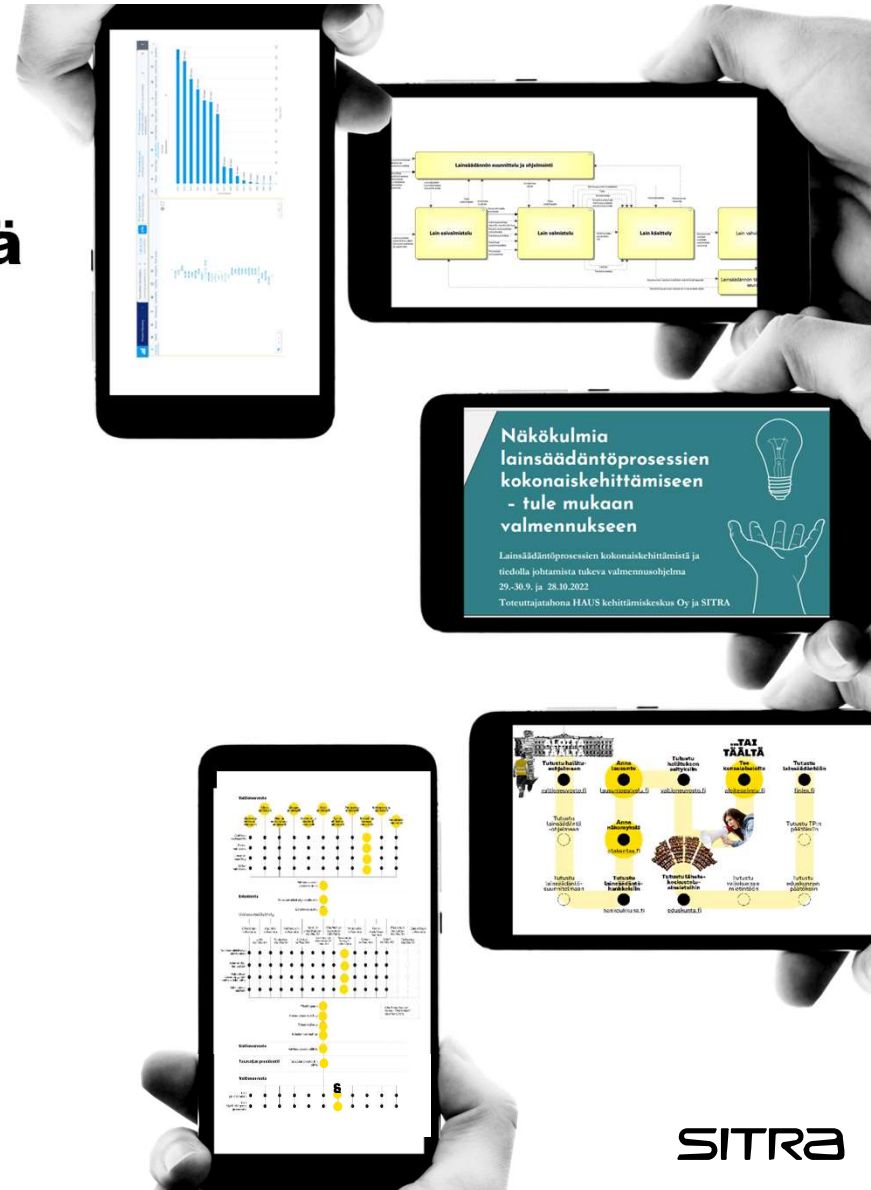
Demokratiapalveluita kehitetään kokoamalla ja yhdistämällä olemassa olevat palvelut yhteen. Uusi demokratiapalvelu (demokratia.fi 2.0) mahdollistaisi ihmisten osallistumisen yhteisten asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon nykyistä paremmin ja helpottaisi palvelujen löydettävyyttä.

Palvelun avulla mm. lakien valmistelun ja säätämisen seuraaminen kenelle tahansa helpottuu. Käyttäjälähtöinen palvelu tarjoaisi sekä tietoa että proaktiivisesti vaikuttamisen paikkoja käyttäjäprofiilin perusteella. Samalla hallinto ja päätöksentekijät saisivat tietoa kansalaismielipiteistä, jo varhaisessa vaiheessa. Digitalisoimalla lainsäädäntöprosessia voidaan myös sujuvoittaa ja tehostaa toimintaa sekä parantaa lainsäädännön laatua.

Entäs jos lainsäädännön etenemistä voisi seurata kuin postipakettia?

Uudistuva päätöksenteko -projektin keskeinen tavoite on kehittää lainsäädäntöprosessien seurattavuutta ja avoimuutta.

Sitra ja DigiFinland tuovat demokratiainnovaation Suomeen – Polis-alusta mahdollistaa uudenlaisen keskustelun

Miltä kuulostaisi avoimen lähdekoodin verkkoalusta, joka korostaa yhteisymmärrystä eripuraisuuden sijaan?

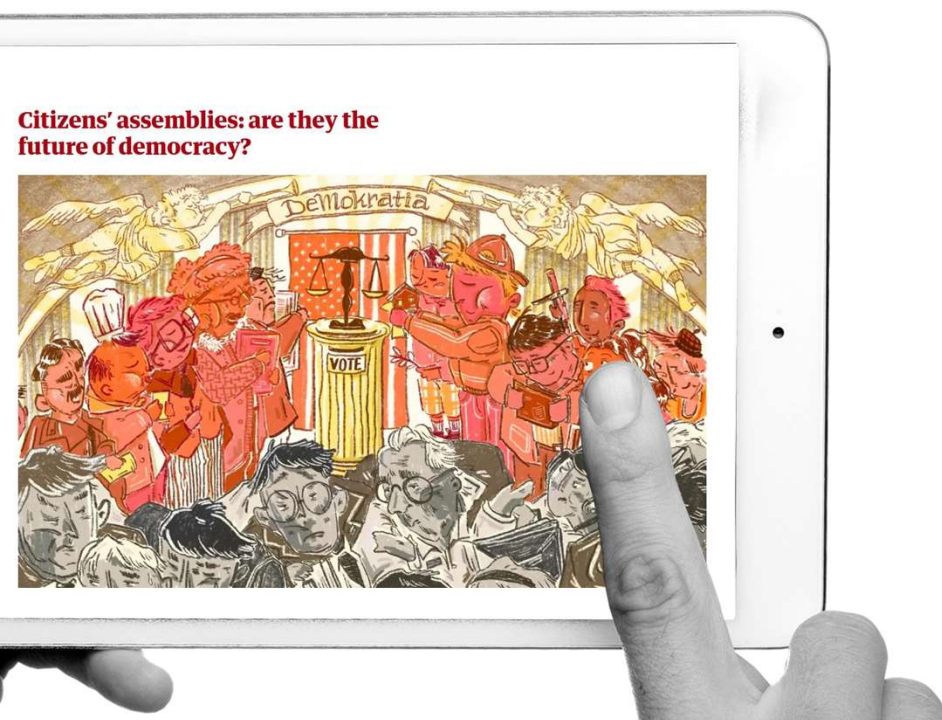

Consensus statements

Divisive statements

SITRA

Kansalaispaneeleista tukea kiistanalaisten kysymysten ratkaisuihin

 Nurmijärven Uutiset

Keusote perustaa uuden asukaspaneelin
– haussa uusi demokratiamalli

Nuorten osallistuminen

- [Tutkimuksen](#) mukaan nuorten arviot kyvyistään vaikuttaa yhteiskuntaan erkanevat toisistaan jo varhain
- Osallistumisaktiivisuus ja -passiivisuus on usein periytyvää, ja osallistumisessa on merkittäviä alueellisia eroja. Vaikka Suomessa luottamus julkisiin instituutioihin on kansainvälisesti korkealla tasolla, poikkeuksellisen moni suomalainen kokee, ettei [hänellä ole mahdollisuuksia tai kykyä vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon](#).
- On varmistettava, että nuorille on tarjolla mielekkäitä ja aidosti vaikuttavia tapoja osallistua. [Sitran tutkimuksen mukaan](#) noin 700 000 suomalaista haluaisi osallistua enemmän yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, jos se olisi helpompaa. Osallistumisen pitää olla mutkatonta myös vaalien välillä.
- Nuorille pitää kehittää ja kokeilla uusia, heidän toiveitaan vastaavia osallistumisen ja tarjota helposti seurattavaa tietoa osallistumisen paikoista ja tavoista.
 - Digitaalinen [Polis-keskustelualusta](#) tarjoaa kanavan rakentamaan mielipiteiden selvittämiseen valitun aihepiirin ympärillä
 - Nuoria tulisi [kuulla kunnan ja hyvinvointialueen talouden suunnittelussa](#) esimerkiksi nuorisovaltuuston kautta osana kunnan normaalia budjetointiprosessia→ Osallistumisen on oltava oikea-aikaista, se on vietävä päätöksentekoon ja osallistujan on saatava jälkikäteen tieto siitä, mihin hänen osallistumisensa vaikutti
- **Kuntavaalien äänestysikärajan laskemista 16 vuoteen tulisi harkita. Äänestyslaskulla nuorten ollessa vielä oppivelvollisuuden piirissä on havaittu olleen monia EU-maissa positiivisia vaikutuksia äänestysaktiivisuuteen sekä nuorten osallistumiseen.**

Kehitysehdotuksia 1/2

1. Lisätään lainvalmistelun ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja seurattavuutta ottamalla käyttöön poikkihallinnollinen **kansalaisen seuranta- ja osallistumispalvelu**. Palvelun avulla mm. lakien valmistelun ja säätämisen seuraaminen (ml päättäjille) helpottuu. Palvelun kautta olisi mahdollista myös vaikuttaa. Kustannusarvio: **perustamiskustannukset n. 400 000 + ylläpitokustannukset**.
2. **Puntaroiva kansalaispaneeli tukemaan hallituskauden valmistelua ja päätöksentekoa**. Tulevan hallituskauden toimintaympäristö on poikkeuksellisen haastava ja monet kysymykset koskettavat läheisesti kansalaisten arkea, ovat herkästi polarisoituvia ja vaikuttavat voimakkaasti myös tuleviin sukupolviin. Kustannusarvio: **300 000–500 000 euroa** (noin 2–3 % eduskuntavaalien kustannuksista).
3. **Kirjastoille lisärahoitusta** demokratiatyöhön ja kansalaisten digitaalisen sivistyksen edistämiseen. Rahoitus mahdollistaisi toimintamalleja, jotka tukevat koululaisten ja muiden kuntalaisten digitaalista informaatiolukutaitoa ja kansalaispätevyyttä. Kustannusarvio: **1 meur / vuosi**.

Kehitysehdotuksia 2/2

1. **Kuntavaalien äänestysikärajan laskemista 16 vuoteen tulisi harkita.** Äänestysikärajan laskulla nuorten ollessa vielä oppivelvollisuuden piirissä on havaittu olleen muissa EU-maissa positiivisia vaikutuksia äänestysaktiivisuuteen sekä nuorten osallistumiseen. Erityisen tärkeää tämä on maissa, missä demografia on varsin epätasainen.
2. **Kansalaisaloitteprosessin uudistaminen.** Kansalaisaloite nauttii suurta suosiota ja luottamusta kansalaisten keskuudessa ja on kasvattanut poliittisen osallistumisen yhdenvertaisuutta puhuttelemalla erityisesti nuoria ikäryhmiä (Maija Jäske). Suomessa prosessi ei ole läpinäkyvä ja aloitteiden eteneminen on sattumanvaraista vrt Viro, EU. Vaalikauden lopussa raukesi n. 10 kpl aloitetta.
3. **Suomi tarvitsee demokratian kehittämiseen ja sen vahvuuksien säilyttämiseen pitkäjänteistä, systemaattista ja poikkihallinnollista yhteistyötä.** Näin ollen olisi tärkeää saada poikkihallinnollinen **demokratia-toimenpideohjelma** esim. valtioneuvoston marraskuussa 2022 hyväksymän, suomalaista demokratiapolitiikkaa 2020-luvulla koskevan [periaatepäätöksen](#) pohjalta.

Edistetään nuorten osallistumista ja vaikuttamista digitaalisilla alustaratkaisulla

Suositus: Demokratiateknologia (civic tech) kehittyy juuri nyt vauhdilla. Siinä piilee suuri potentiaali laajojen kansanryhmien osallistamisessa päätöksentekoon uusilla tavoilla. Selvitetään ja kokeillaan digitaalisten osallistumisalustojen käyttöä sekä niihin liittyviä toimintamalleja nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden parantamiseen kansallisesti. Kokeilut vastaisivat Sitran teettämän [kyselytutkimuksen tuloksiin](#), joiden mukaan kansalaiset kaipaavat erityisesti helppoja ja suoria osallistumisen tapoja ja kanavia. Pohjaa kokeiluille antavat vuonna 2023 toteutettavat Sitran Demokratia-teeman projektien kokeiluhankkeet, joissa hyödynnetään Polis- ja Make.org-alustoja.

Budjetti: 100 000–300 000€. Avoimen lähdekoodin alustaratkaisujen vuoksi kokeilujen teknisen toteutuksen kustannukset ovat maltilliset. Valtaosa taloudellisesta satsauksesta tulee suunnata sellaisen toimintamallin kehittämiseen alustojen ympärille, jolla varmistetaan a) että valittu kohderyhmä aktivoituu ja löytää alustan ja b) että osallistumisella on yhteys ja vaikutus päätöksentekoon.

Vahva demokratia ja osallisuus heijastuu kasvuun

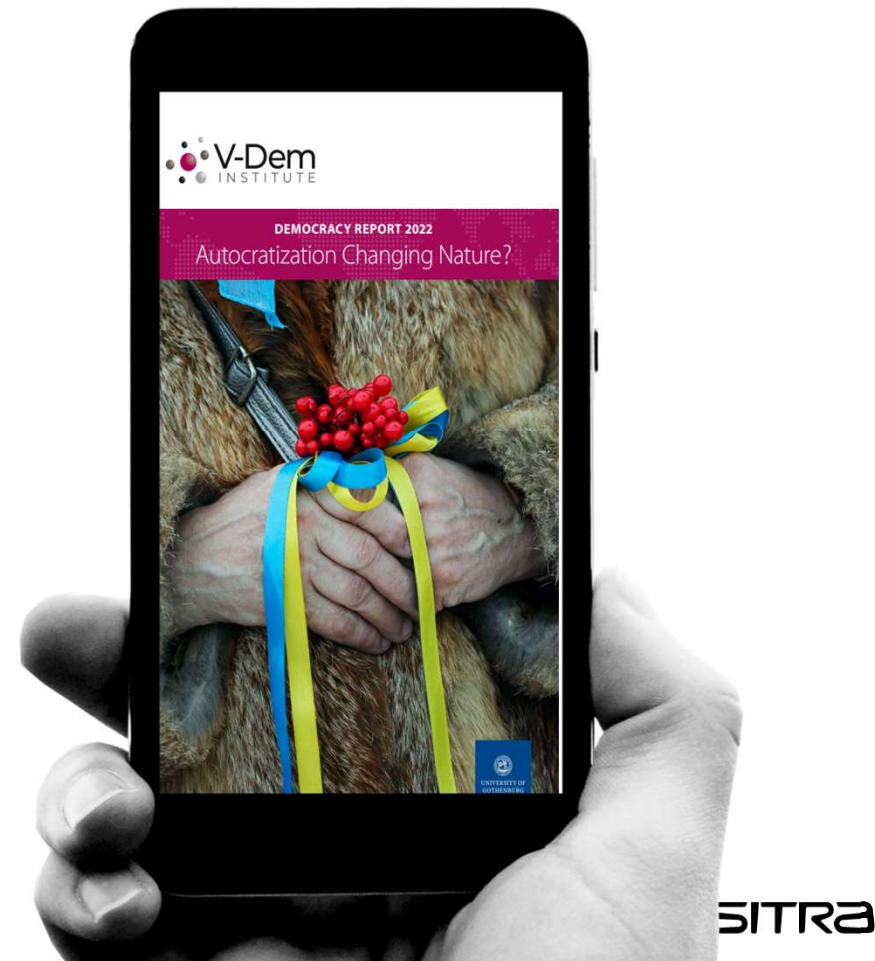
Yleinen demokratia ranking

 sijalla 8
Ruotsi sijalla 1
Tanska sijalla 2
Norja sijalla 3

Osallistuvan demokratian ranking

 sijalla 24

Lähde: Göteborgin yliopiston V-Dem -instituutin demokratia raportti (2022):
https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf

@sitrafund

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

sitra.fi

SITRA